

PLASTİK SANATLAR VE ÇEVRE
KENTSEL , KIRSAL

- Güzel sanatlar kavramı “plastik sanatlar” ile eş anlamlı olarak da kullanılmaktadır. Plastik sanatlar terimiyle ifade edilen sanatlar, insanın maddeye şekil vererek yarattığı sanat dallarını içermektedir. Plastik sanatların ürünü olan eserler gözle görülüp algılanmakta, bu bakımdan bu gruba giren sanatlara “görsel sanatlar” da denilmektedir. (Öztürk 2007)

Mimari, heykel, kabartma ve resmi içeren plastik sanatlar, gerçekten maddenin yoğrulduğu sanatlardır. Yunanca’ daki “plassein” (şekil verme) sözü Latince’ye “plastikus” olarak geçmiş, buradan bütün batı dillerine yayılmıştır. Şekilsiz olan, daha doğrusu tanımlanabilir bir şekli olmayan (amorf) bir malzeme elle veya aletlerle işlenerek, tanımlanabilmekte ve anlamlı şekiller elde edilebilmektedir. Böyle bir işleme uğraşan sanatlara genel olarak “plastik sanatlar” adı verilmektedir (Mülayim 1994).

Resim, heykel ve kabartma; bunlardan her birinin ayrı, özel anlatım yolları ve etki güçleri vardır. Her plastik türün kendine özgü bir üstünlüğü bulunmaktadır. Her sanat kendine özgü bir yöntem ve teknik kullanarak, bambaşka bir anlatım diline başvurmaktadır. Resim, doğadaki zenginlikleri bir düzlem üzerinde vermektedir. Ancak heykelin anlatım gücüne hiçbir zaman sahip değildir. Kabartma, resmin olanaklarından yoksundur. Mimari ise, mekanla uğraşan aynı zamanda işlevsel niteliği de olan bambaşka bir plastik alandır.

Plastik sanatların malzemesinin her zaman hamur yumuşaklığında olması gerekmektedir. En sert taşa bile şekil verilebildiğine göre, örneğin Mısır piramitleri de plastik sanatların bir ürünü olarak nitelendirilebilmektedir. Heykel, maddeyi oyarak veya döküm tekniği kullanarak yapıldığından plastik bir üründür. Resim sanatı, genel özellikleri ile plastik sanatlar kategorisine girmekle birlikte, plastik sanatlar dendiğinde öncelikle heykel ve kabartma gibi üç boyutla, yani doğrudan hacimle ilgilenen sanatlar akla gelmektedir. Genel olarak bütün alanları içine alan sınıflama yapılırken plastik sanatlar üç alt bölüme ayrılmaktadır (Mülayim 1994):

- Mimari
- Heykel ve kabartma
- Resim

Bu alanlar, mekan yaratan ve büyük ölçüleri kullanan mimariden, öteki hacim sanatlarına doğru inmekte, en son maddede ise bir yüzey sanatı olan resim gelmektedir. Mimarlık, yapıları ve fiziksel çevreyi tasarlama ve inşa etme sanatı olarak tanımlanabilmektedir. Her üç alan, kullanım amaçları, malzeme ve tekniklerine göre kendi içinde bazı alt tiplere ayrılmaktadır. Buna göre mimarlık çok genel anlamda;

- Sivil mimari
- Dini mimari olmak üzere iki grupta incelenebilmektedir.

Sivil mimari, kullanım amaçları bakımından dini bir işlev taşımayan yapılar topluluğunu kapsamaktadır. Din dışı diyebileceğimiz bu grup içinde; konut mimarisi: ev, konak, villa, köşk ve kasr, saray gibi tiplere ayrılmaktadır. Bunlar insanların, içinde yaşamak için inşa ettikleri yapılardır.(Mülayim 1994)

Yine askeri mimari ayrı bir kategori oluşturmaktadır ki; sur, kale, tabya, kışla, potern vb. gibi tipler bu gruba girmektedir. Bunlar savunma amacıyla inşa edilen yapılardır. Konut veya askeri yapıların dışında bir başka grup daha vardır ki; bunlar kamu yapıları olarak adlandırılmaktadır. Köprü, han, kervansaray, bedesten, medrese, su tesisleri herkesin ortaklaşa kullandığı yapılardır. Dini yapılara gelince, bunlar da ibadet yapıları veya mezar yapıları olarak ikiye ayrılmaktadır. İbadet yapıları; cami, mescit, kilise, sinagog, tapınak, şapel vb. tiplere ayrılırken mezar anıtlar; türbeler, kümbetler ve mozoleler olarak sınıflanabilmektedir (Mülayim 1994).

Heykel ve kabartma soyut ve figürlü olarak iki temel gruba ayrılmaktadır. Figürlülerde; büst, torso, tam heykel türleri söz konusudur. Kabartma ve heykel bir mimari eser üzerinde ise, mimari plastik kategorisi içinde değerlendirilmektedir. Resim, daha az plastik yani iki boyutlu bir anlatım biçimidir. Bu yüzey sanatı, konusuna göre; figürlü ve soyut olarak ayrılabilceği gibi, çizgi resim, boyalı resim, baskı vb. türlere de ayrılabilir (Mülayim 1994).

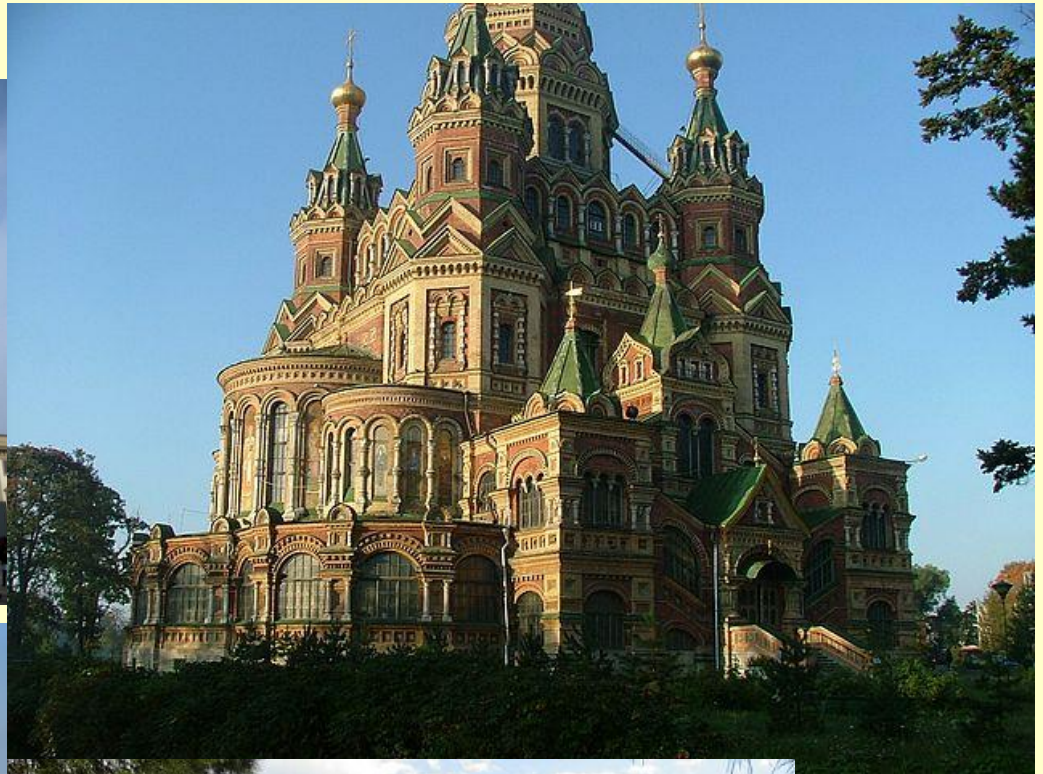

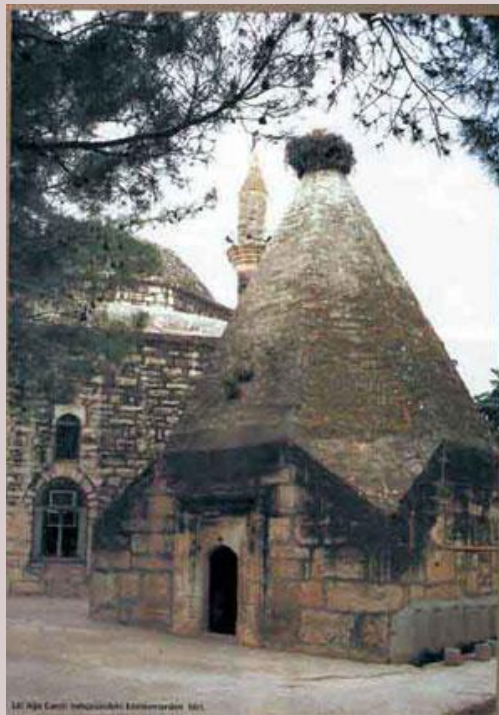
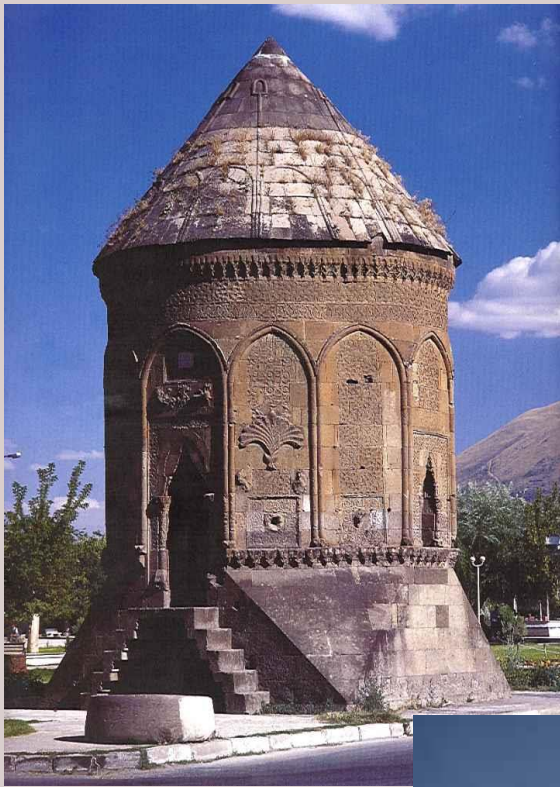

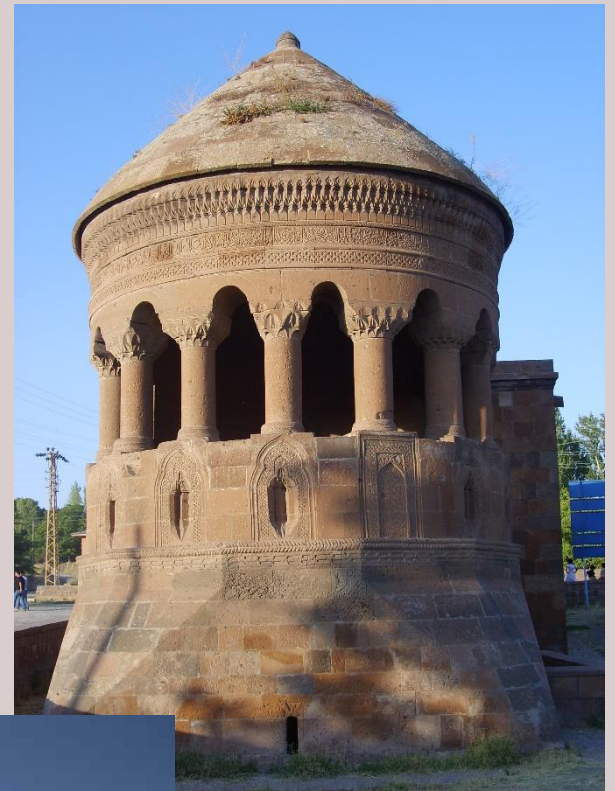

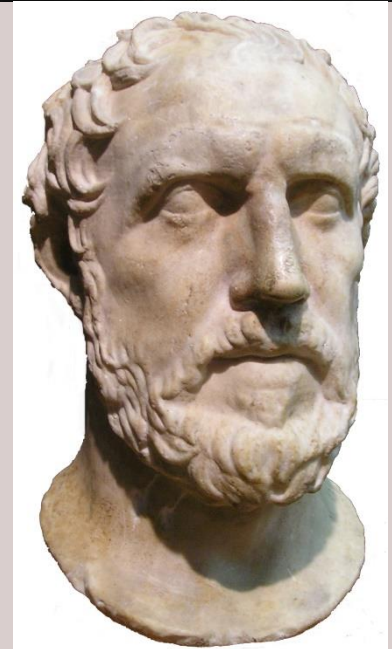
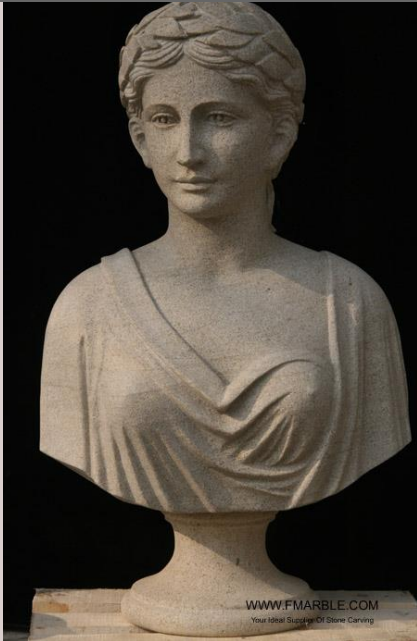
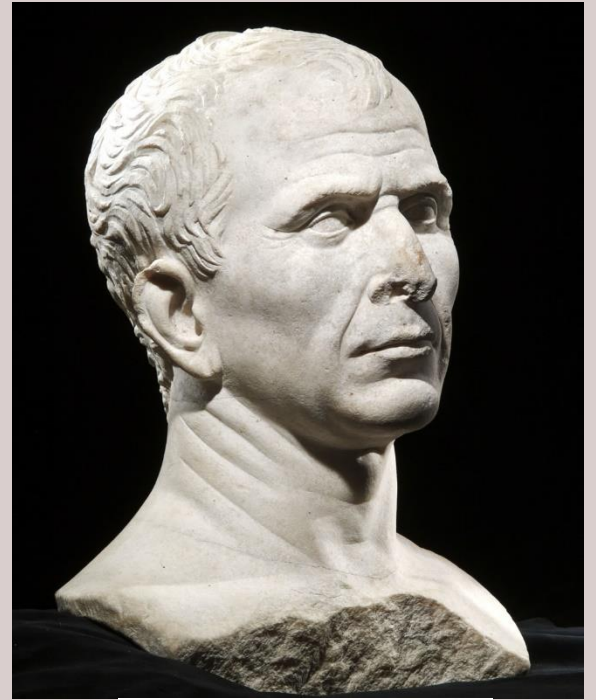
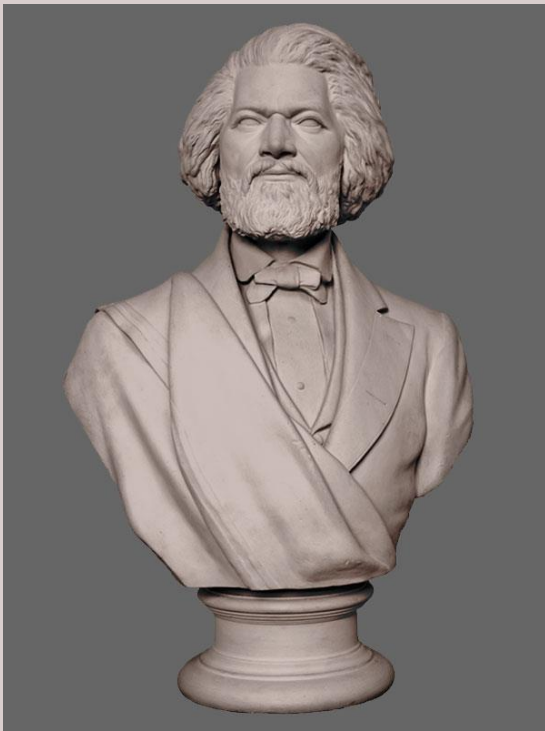

141 Nisa Camii İbrahimîlî Eski Camii, 1861.

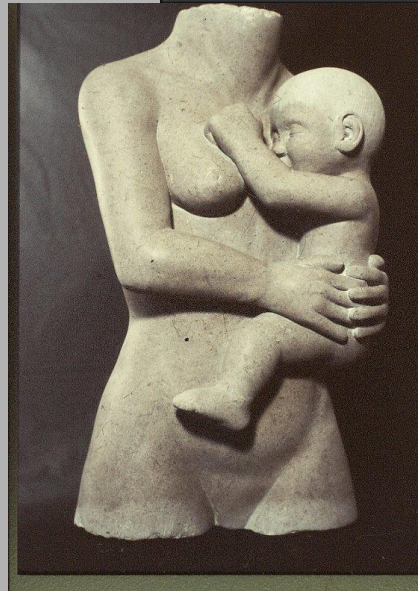
resimcim.net

BÜST

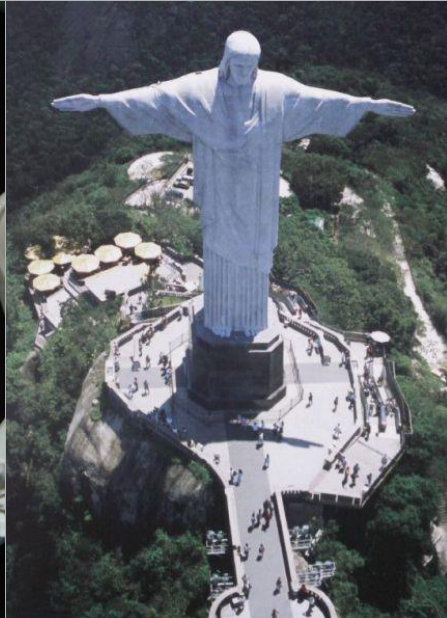
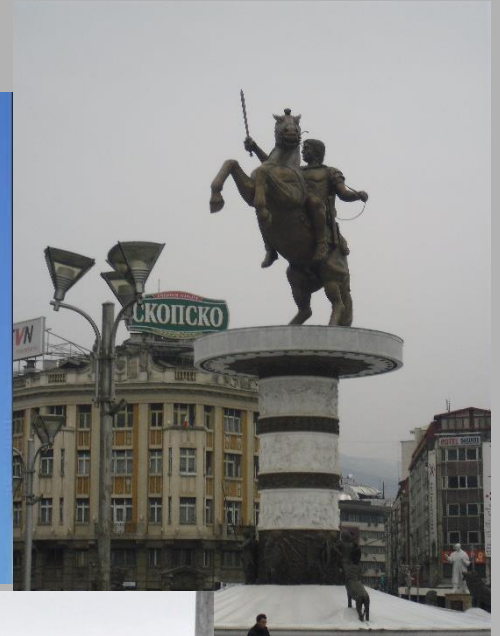

TORSO

TAM HEYKEL

Plastik sanatlar her zaman yalın ve tek bir tür anlatımı içermeyebilir. Boyalı heykeller ve kabartmalar olabileceği gibi, tuval resmi üzerine rölyeflerin uygulandığı da görülmektedir. Bu durumda bileşik veya karma tekniklerle daha zengin bir görsel anlatıma başvurulmuş olmaktadır.

© Dr. Fuat KIVRAN

John G. ...